

2004 APR 06

ÉRKEZELI		TERVEZÉSI PARK	IRÁRSÁG
Budapest			
2004 FEBR 03			
Küldemény száma		1406/2004	
Dátum		2004/2003	
Küldemény címe		Juhász H.	

KUTATÁSJELENTÉS

Készült a Myotis Barlangkutató és Természetvédő Egyesületnek
az ürömi Amfiteátrum-barlangban 2003-ban végzett kutatásairól.

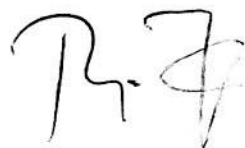
Csoportunk 1995-től végez kutatásokat a barlangban, melyek célja, hogy kiderítse a barlang felszíni területén elhelyezett gázgyári mosóiszapnak a barlangra kifejtett káros hatásait, illetve ennek mértékét. A kutatásaink zömét a barlangi tóból és a csepegő vízből vett vizminták biztosítása tette ki. A felhozotti anyag zömét a Középdunavölgyi Környezetvédelmi Felügyelőség laboratóriuma dolgozta fel. Eddig 26 leszállást folytattunk és 3 sikertelen kísérletünk volt, mert a széndioxid miatt nem tudtunk lemenni a Tóig.

2003 év folyamán a területtel kapcsolatos új fejlemények közül a legszámottevőbb az volt, hogy a kőfejtőben lévő mosóiszap teljes felületét lefóliázták. Közben Adamkó Péterék égisze alatt Kunis Péter és csapata végzett munkát a barlangban, de ők a munkavégzés előtt egy napig porszívóval befúvatva szellőztették a barlangot. A befúvatás olyannyira sikeres volt, hogy az ezt követő első leszállásunk alakalmával, júniusban 1,3% volt a széndioxid tartalom, ami az eddigiekhez képest nagyon alacsonynak számít. Októberben két mérésünk is volt, melyek közül az első valamivel magasabb volt, a szűkületnél -30 méteren 1,8%, a Répakertnél -45 méteren 1,7%, a második a hó végén a szűkület előtt 1,7%, után 1,6%, a Répakertnél 1,3%. Legutoljára novemberben a szűkület előtt 2,3%, után 2,7%, a Répakertnél 2,8%, a Kristály-kanyonban -60 méteren 2,9% volt. Úgy néz ki mintha a visszatöltődés megindult volna. Ezt majd a további mérések fogják cáfolni, vagy igazolni. A szűkület körüli, illetve a mélységarányos változások nyilván a barlangon belüli légmozgások következményei, de az intenzívebb differencia inkább a felülről történő eredetet igazolja, mint ahogy ezt már a régebbi kutatásjelentésekben kifejtettük.

A tó szennyezettségét nézve, az előzetes eredmények azt mutatják, hogy a fóliázás jó hatással van. A beszivargó viz sem, és ezáltal a Tó sem olyan szennyezett, mint amilyen az előző mérések alakalmával volt. A pontos összehasonlításokat a következő méréssorozat befejezésekor tervezzük elkészíteni.

Mivel a mérések folytatására ígéretet kaptunk, ezért a kutatási engedély további érvényben tartását kérjük.

Jó szemcsét:

Budapest 2003. június 16.

Regős József
kutatásvezető

Káposztáskert-völgyi 1. számú (Pihenő)-barlang

Kataszteri száma: 5341/.....

Közigazgatási fekvés: Heves-megye, Szilvásvárad.

Földrajzi fekvés: Bükk-hegység, Káposztáskert-völgyben a Kóris-hegy délnyugati lábánál a Veres József emlékoszloptól északra, 45 méterre közvetlenül a kék kereszt turistaút mellett. A bejárat tengerszint feletti magassága kb. 870 méter.

A barlang jellege: függőleges, hasadék mentén fejlődött, képződmény nélküli, karrzsák (?)

Elvégzett kutatások:

A töbör peremen lévő, zsombolszerű, régóta ismert karsztforma markáns oldás formákkal a turistaút mellett található közvetlenül. A kutatási engedély megszerzését követően 1993 őszén indult meg a feltárás Lengyel János vezetésével. Az üreg kitöltését méterenkénti mintavételezés mellett bontottuk. A mintákat a MÁFI-ban megvizsgálták. Eredményének jegyzőkönyvét mellékeljük.

A barlang pillanatnyi mélysége 12 méter. Az aknaszerűen induló üreg talppontja felé fokozatosan szűkül, majd vízszintesbe fordul. Ezen a helyen az átmérője 0.2 méter.

A munkák megkönnyítése és biztonságossá tétele érdekében hidat, háromlábát és létracsúszdát ácsoltunk.

1996 folyamán detektoros mérést végeztünk az MTA Atommag Kutató Intézet Radon csoportja segítségével.

A mérés eredménye összefoglalva: zsombolyok aljára jellemző időbeli változást találtunk.

A járat beszűkülését követően – szakhatósági engedély szerint – az üreget robbantással tágítjuk az elsűkülő részen. A robbantási szelvény 60 x 80 cm. A természetes üreget a főtén hagytuk meg. Tapasztalataink, reményeink szerint a járat ismét függőlegesbe fordulásakor a szelvény megint járhatóvá válik.

A szakhatósági engedély birtokában a BÉCEM Rt-t kértük fel a robbantási munka elvégzésével. A területileg illetékes Bányakapitányságtól megkérték a robbantási engedélyt, és a tényleges munka kivitelezésével Szabó József salgótarjáni illetékességű nyugdíjas robbantómestert bízta meg. 1998 őszének folyamán két robbantást tudtunk elvégezni, ami még tényleges előrejutást nem eredményezett, csak azt előkészítette. Az esős ősz miatt a munkát félbe kellett szakítani, mivel a kifűrt lukak és a gödørszerű végpont rendszeresen megtelt vízzel. A munkát mindig víztelenítéssel kellett kezdeni, és vízhatlan tölteteket kellett használni. A feladat folytatása 1999-re maradt, melyhez meg kell hosszabbítani az engedélyeket. Érdekes kitöltést találtunk a tágítandó cső talpán: a csövet kitöltő vörös agyag alatt: ujjnyi vastag zöldesszürke agyag lepelt, amiből mintát vettünk és átadtuk a MÁFI munkatársának Sásdi Lászlónak kiértékelésre. 2000 évben érdemi munkát nem végeztünk, mivel a cementgyárat bezárták, és nem áll módjukban a munkát folytatni, támogatni felkérésünk alapján. Egyenlőre nem látjuk a módját, lehetőségét a munka folytatásának.

Elkészült a barlang térképe veszített pontos felméréssel, optikai eszközökkel.

A feltárásban részt vettek névsora:

Grebács Andrea, Jancsó Gyula, Kele Attila, Lengyel János, Sas Dénes, Sáfár Csaba, Surányi Gergely, Szablics Zoltán, Zakkar Sándor, stb.

Budapest 2001-04-26

Lengyel János kutatásvezető

Kerek- rétfői- barlang

Kataszteri száma: 5341/1836

Szinonima: Kerek-hegyi-barlang (téves elnevezés volt)

Közigazgatási fekvés: Heves-megye, Szilvásvár

Földrajzi fekvés: Bükk-hegység, Kerek-rétfő nevű hegy (kiemelkedés) délkeleti oldalán a Pes-kővel alkotott nyeregpontra azonos magasságban, egy lefutó szikla borda tövében található a bejárata, előtte meddőhányó. A bejárat fölött két kisebb lyukkal nyílik még a felszínre. A közelben található egy 5 m széles sziklaeresz északkeleti irányban 20 m-rel fentebb.

A bejárat tengerszint feletti magassága: kb. 830 m.

Legnagyobb vertikális kiterjedés: +6, -34m.

A barlang jellege: száraz, szenilis, hasadék mentén fejlődött eltömődött víznyelő.

Eddig elért eredmények:

Az üregre Sas Dénes bukkant 1992 nyarán. A kitöltésből láthatólag fél métert elbontottak. Szóbeli közlés alapján Szenhte I. végzett itt próbabontást a megtalálás előtt. A feltáró munka 1993 tavaszán kezdődött Lengyel János vezetésével. A bejárat hasadék kb. 8 m mélységig lett kibontva, amikor levegős szűkület nyílt meg. Ezt átvésve 1995. 03. 24.-én nyílt meg a ma ismert levegős járat 29 m mélységig. A végponti hasadékot továbbbontottuk, és egy kőfallal lerekesztett aknába deponáltuk a bontott anyagot. A rendelkezésre álló teret feltöltöttük.

Pillanatnyilag szünetel a feltárás. Csak akkor folytatható, ha a depóniát megszüntetjük, és a felszínre kiszállítjuk a bontott anyagot. A barlang pillanatnyilag 34 m mélységig lett feltárva és feltérképezve. 1996 év folyamán radon méréseket végeztünk TASTRAK márkájú CR-39 típusú szilárd test nyomdetektorral az MTA Atommag Kutató Intézet radon csoportja segítségével.

A mérések elemzéséből a következő következtetésekre jutottunk: a hegyoldalból nyíló, vízszintes járattal rendelkező barlangra jellemző radon időbeli változást észleltünk.

Tervezett kutatások:

Szállítópálya megépítését követően a helyi depót megszüntetve a barlangot kitöltő üledéket felszínre juttatjuk.

Vizsgálatokat kezdeményezünk a barlangban található megkövült agyagokkal kapcsolatban, mely a bejárat zónában, alaktalan formában található, kalapáccsal szétütve gömbös leválású, szeptáriás repedezett formát mutat (szeptáriás gumók). A végpont közelében (-34 méter) hasonló megjelenésű kövült anyagot találtunk.

Tervezett kutatás: függősínes szállítópálya építése után a végponti agyagos kitöltés felszínre juttatásával kíséreljük meg a továbbjutást.

Feltárásban részt vettek névsora:

Atyafi András, Kerekes Ildikó, Lengyel János, Sas Dénes, Surányi Gergely, Tabajdi Gábor, Zakkar Sándor, stb.

Budapest, 2003-11-12

Lengyel János kutatásvezető

Kopasz- réti- barlang

Kataszteri száma: 5341/14

Szinoníma: Kopasz-réti-víznyelő (Regös József 1994. évi kataszteri feldolgozásában)

Helyi elnevezés: északi **beszakadás: Julcsa-barlang**

középső beszakadás: Csilla-barlang (**süllyedő, bedőlt fás**)

déli beszakadás: névtelen

Közigazgatási fekvés: Heves-megye, Szilvásvárad

Földrajzi fekvés: **Bükk-hegység**, Nagy-Kopasz-hegy, Küllő-hegy és Kálmán-hegy által közrezárt terület a Kopasz-rét, melyen déli irányba hátra harapózott, lefejeződött beszakadás sor található.

Ennek legészakibb, vélhetően legöregebb tagjában található a barlang. A bejárat az egykori víznyelőhöz vezető árok végében lévő eltömődött, kúpos beszakadásban lett kibontva, melyből ma már csak egynegyednyi szelvény látható a bejárat létesítmény ráépítése miatt. Az ide vezető egykori nyelő medrét szinte lefejezte a középső beszakadás. A középsőnek ma nem látszik semmi az egykori árkából, a déli névtelen viszont szabályos lefutású déli irányból, vakon végződve.

A bejárat tengerszint feletti magassága: kb. 802 m.

A barlang jellege: időszakosan aktív nyelőbarlang, főleg függőleges, hasadék jellegű.

Kutatástörténet:

1980. tavaszán Szenthe István irányításával kezdtük meg a feltárást az északi és a középső beszakadásban. A kutatásvezető lányai-Julcsa és Csilla- akikről a helyi elnevezést adtuk.

Az északi – a Julcsa-barlang – bizonyult biztatóbbnak, ezért a középső- a Csilla-barlang—feltárást abba hagytuk. A bolygatást követően a kibiztosítatlan munkagödör irányába intenzíven – pillanatnyilag is – suvad be. A beszakadás pereméhez egykor közel álló fa ma a mélypont közelébe van lecsúszva, erőteljesen megdőlvé, beborulva.

Az első kutatóakna kb. 10 m mélyen fel lett hagyva a szálkó elérésekor. Látni lehet, hogy a munkát nagyban megkönnyíti, ha áthelyezzük, un. Támaszkodó ácsolattal biztosítjuk a kutató aknát. Az első pár méter után méterenkénti fogásokkal feszékézt keretácsolatot készítettünk. Méretre vágott, helyben gyűjtött, bélésfát építettünk be. Többnyire kőrifát használtunk fel. A kitöltés rétegenként ülepedett agyag és agyagos mészkő törmelékből állt, melyben kb. 15 cm átmérőjű csövek húzódtak függőleges irányban. Vélhetően vízvezető funkciója volt. Kb. 12 m mélységből gypjas orrszarvú csontváza került elő, melyet – Szenthe István elmondása alapján - a Nemzeti Múzeumba dr. Jánossy Dénes professzornak adott át meghatározásra. Ez az őslénytani lelet kormeghatározó, mivel a jégkorban pusztult ki Magyarország területéről. Ebből következik, hogy a víznyelő sor e tagja a jégkorban működhetett utoljára, azt követően teljesen feltöltődött.

1981 tavaszán kb. 14 méteres mélységben összeszorult kőtömbökből képződött álfenék átszakadt, és 4 m mélységű levegős akna nyílt meg. Ebből a felfedező aknából egy ablakszerű átbújást kitágítva egy oldal aknába mehettünk át, mely teteje beboltozódva el volt tömődve. A támaszkodó ácsolat egy pontján – a régi bolygatott oldal felől – kövályúszerű formája miatt nem volt kibiztosítva, és mire az őszi idényben folytattuk volna a munkát, a megtalált barlang visszatömődött, mivel az ácsolat mögül kifolyó anyag nem adott egy oldalról terhelést, - ami az állékonyságának feltétele-, és a járatbiztosító ácsolatunk kártyavárként összeomlott. Teljesen előlről kell kezdeni a munkát.

A felszínről indított új aknát olyan méretűre készítettük, hogy mind a Felfedező-, mind az Oldal-aknára érjen rá. Az így kialakított ácsolat belmérete 2 x 2 méter. A munka meggyorsítása érdekében 10 x 10 centiméteres fenyőgerendából készített vízszintes keretácsolat mögé függőlegesen helyezett 1 colos fenyődeszka bélésfákat használtunk.

A többszörösen bolygatott ősi víznyelő az új keretácsolatot állandóan deformálta, és ismételtelen az összedőlés veszélye fenyegette. Végleges járatbiztosítás mellett döntöttünk, és 1982 őszén 9 méteres mélységből indulva az aknát 20 centiméteres falvastagsággal, vasalva betonoztuk ki.

Így alakult ki a mai 160 x 160 cm-es belméret.

A térségben folyó munkálatok megkönnyítése érdekében felmerült annak lehetősége, hogy a barlang bejáratára „bejárat létesítményt” építsünk, melyet a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága is jóváhagyott. Az építészeti kiviteli terveket Ormándy Péter okl. építész-mérnök készítette. A kutatóház építését 1990-ben fejeztük be, bár már 1984-ben szerkezet-kész, használható volt. Az építési munkákkal párhuzamosan folyt a barlang feltárása. A munka megkönnyítése érdekében az Oldal-aknában „létra-csúszda” szállítópályát alakítottunk ki a betonozott akna

aljáig. Az emelést kútkerekkel oldottuk meg. A szállítópálya végénél, ahol az akna elágazik, „Elosztó” nevű munkahely volt.

Az itt tartózkodónak az volt a feladata, hogy a lefelé menő vödört a csúszdába belehelyezze. Meglehetősen lélekölő feladat volt órákon keresztül itt ácsorogni. A barlang 30 méter mélységig lett így kiásva az Oldal-akna irányából alábontva és elhagyva az itt visszacsatlakozó Felfedező-aknát. 1987 tavaszára a Felfedező-aknában lévő kitöltés lecsúszott és 5 méternyit visszatöltött. Ezen időpontig Szenthe István vezette a feltáró kutatást. Külföldi munkavégzésre távoztával Lengyel János vette át az irányítást.

Elvégzett kutatások:

A munkák úgy folytatódtak, hogy teljes szelvényben lett elbontva és felszínre szállítva az üreg kitöltése. A bontási szelvény, ahol az aknák egyesülnek, kb. 10 négyzetméter. Ezen a helyen egy szűkebb, harmadik akna is becsatlakozott, ami végig felharapódzott, beboltozódott. Egy negyedik, felfelé induló akna, melynek a szelvénye kb. 2 négyzetméteres, be lett betonozva alulról, mivel félő volt, hogy a házat statikailag veszélyeztethetné a felszínig nyúló kitöltés felharapózása.

A „létracsúszdás” szállítással történő bontás 1995-ben befejeződött, mivel a faanyag elkorhadt, a közlekedés rajta veszélyessé vált. A pálya elbontása és az új rendszerű szállítópálya kialakítása 1998 nyarára készült el. A próbaszállítás során kiderült, hogy további átalakítások szükségesek az acél anyagú, létraként is használható szállítópályán. Az eddig beépített pályaelemek ismét ki lettek bontva, helyette egy tökéletesített, teljesen új lett beépítve, ami lehetővé teszi a végpontról a felszínig történő anyagmozgatást közbenső munkahely: „elosztó” nélkül.

A felszínen az akna átlójába hidat építettünk, hogy a balesetek elkerülése végett biztonságosan lehessen a vödört kiemelni a szállítókosziból – a kocsik mögé belépve. **Ezzel megoldhatóvá vált a kocsiszerelvény használata is, mivel egyszerre 2, sőt 3 kocsit kapcsolhatunk egymáshoz. 2001 január-február hónapban 45 napos tábor során 30 x 8 órás műszakkal próbáltunk áttörést elérni. Sajnos az üreget nem mélyíthettük lefelé, mert a teljes szelvényben való bontásnál kiderült, hogy oldal irányban kell bővíteni a feltárást. A tábor végére a bontás szelvénye 20 m² lett.**

Elkészült az akna lezárása fémlemez fedéssel.

A feltárással elértük az egykori bontási szintet, így a barlang pillanatnyi mélysége kb. 34 m.

Tervezett kutatások:

A járat kitöltését teljes szelvényben bontva a felszínre juttatjuk. Bolygatatlan részről mintákat veszünk és elemzésre eljuttatjuk a Magyar Állami Földtani Intézetbe, ahol hasonló elemzésekkel segítették eddigi munkáinkat. Megvizsgáljuk a vízfestés műszaki és jogi lehetőségét, amennyiben mód nyílik rá, elvégezzük azt a vizsgálatot, amely alátámaszthatja azt a feltételezést, hogy hidrológiailag a Szalajka-forrás vízgyűjtőterületéhez tartozik.

A bontási szelvényt leszűkítve, támaszkodó ácsolattal tervezzük hatékonyabbá tenni munkánkat, és megpróbálunk tovább jutni.

Budapest, 2004-03-26

Lengyel János kutatásvezető

László bányamester-barlangja

Kataszteri száma 5341/19

Közigazgatási fekvés: Heves-megye, Szilvásvárad
Földrajzi fekvés: Bükk-hegység, a Szalajka-völgy felső végében a felhagyott kőfejtő régi (nyugati) bányaudvarában az agyagpala és mészkő réteghatár közelében a robbantott sziklafal tövében

A bejárat tengerszint feletti magassága kb. 600 m. (Regős J. 1994 évi kataszterében 586 m)

A barlang jellege: időszakosan aktív, víznyelő-barlang(torzó), hasadékok mentén alakult ki, képződményekben szegény, több helyen oldott színlóvályúk láthatók (bejárat alatti 14, 20, 24 és 28 m környékén).

Kőfejtés során elbontottak kb. 30 m üreget. Papp László egykori bányamester elmondása szerint 1950-ben még meg volt a felszínre kivezető 0,4-0,5 m átmérőjű nyílása. A bányafalon ma is sejthető az az oldott, színben is eltérő üreg nyom (torzó), ami a barlang felső szakasza lehetett, mivel a bányászatot az üreg egykori síkjában fejezték be.

Elvégzett kutatások:

Kőfejtést 1912-től 1955-ig végeztek. Az üreget 1953-ban találták meg. Első bejárója Papp László bányamester volt, akit kötélbiztosítással eresztettek le és segítettek ki. Talpfa gerendákkal ő fedette le a nyílást, hogy a rárobbantott törmelék ne tömjön el. Az üregre 1985-ben hívta fel a figyelmünket. Miután meglelt a barlang, róla neveztük el, és tiszteletbeli csoporttaggá fogadtuk ezen cselekedeteiért. Több alkalommal meglátogatta a barlangi munkahelyet, utoljára 78(?) évesen 1999-ben.

Az üreg megnyitását a bélapátfalvai cementgyártól bérelt buldózerral kíséreltük meg 1986 őszén. Az első akció sikertelenül záródott, mivel Laci bácsi 33 év távlatából nem emlékezett pontosan a helyére. és több 100 m³ törmelékkel kellett áthalmozni. A helyszínt Szenthe István geológus, egykori vezetőnk megvizsgálta, majd kitézte a megismételt dózerolás területét, melynek során (1987) sikerült megtalálni a bejáratot. Az operatív munkákban (a rendszám nélküli dózert át és visszakisérte)nagy segítségünkre volt György János körzeti megbízott rendőr, szilvásvárad lakos, akinek a portája kiinduló bázisunk volt 15 éven keresztül. Ő is tiszteletbeli csoporttagunk.

A feltárás első kutatásvezetője Szenthe István volt. Külföldi munkavégzésre távoztával Lengyel János vette át a feltárás irányítását, gyakorlatilag a megtalálást követően közvetlenül. 1995-től jogilag is a kutatás vezetője.

Megtaláláskor a barlang 18 m mély volt. A végpontra csak pár m³ törmelék hullott. Első feladat a bejárat biztonságossá tétele volt, mivel az üreg feletti sziklafal állandóan pergett. A helyszínen levő kőanyagból 2 m magas betonba rakott kőfalat emeltünk, íves vasalt beton kupolával. Az acél gerendákat György János ajándékozta. A kupola zsaluzatát Nagymihály Zoltán ácsolta. A barlang környezetében szárazon rakott kőfalat emeltünk, ami mögé a kiszállított anyagot borítottuk, és a helyszínen lévő nagy mennyiségű áthalmozott anyag is rendezett formát kapott. Az anyagmozgatáshoz először drótkötélpályát építettünk 16 m-es mélységig. Nem vált be, mert a drótkötél „hasánál” a vödör súrlódott. Helyette létracsúszdát ácsoltunk a Kálmán-réti fenyvesből gyűjtött fenyő rudakból, gerendákból. A -14 m-es szinten „pódiumot” építettünk közbenső emelőhely – csörlőállás – kialakítása végett. Rövid bontás után egy levegős, nyitott hasadék vált láthatóvá, -20 m-en. Több kísérletet tettek a bejárására, eredménytelenül. Az egyik emlékezetes esemény volt 1989 telén Tomcsányi Zsófi több órás kínládása, ami után ezt a járatot Zsófi-ágnak neveztünk következetesen. A főakna kitöltésének bontását kisebb megszakításokkal 1996-ig folytattuk, több emlékezetes tábor keretében, melyekben 38 m mélyre jutottunk le folyamatosan hosszabbítva a szállítópályát. A korábban ácsolt létra-csúszda 1995-re elkorhadt, a Pódiummal egyetemben, aminek cseréjét a MAFC-osok segítségével (Nyerges Miklós, Arany Andrea) elvégeztük. Az MTA Atommagkutató Intézet Radon Csoportja segítségével 1995 decemberétől egy éven át radonmérést végeztünk TASTRAK márkájú CR-39 márkájú szilárdtest nyomdetektorral, aminek az eredménye összegezve: Hegyoldalból nyíló vízszintes járattal rendelkező barlangra jellemző radon időbeli változást észleltünk. A vizsgálat pozitív eredménye újabb lökést adott a feltárásnak. Először a fő ágban dolgoztunk. A bontással a -38 m-es szinten vízszintesbe fordultunk, amikor a nyári táborban közreműködő MÁFI (ma Ariadne) Barlangkutató csoport tagja, Kovács Richárd a Zsófi-ág szűkületein átbújva és részben átbontva -45 m – es szintet ért el. A szűkületek kitágítása után ezen a szinten kezdtük meg a kitöltést elbontani, és ideiglenes depóba rakni. Kb. 7 m-t átbontva közel 60 m-es mélységet értünk el. A csoportunk segítségére volt a MÁFI-ból még Kovács Ádám és Surányi Gergely. A továbbjutást egy nehezen megközelíthető, eltömődött szűkület akadályozza.

Elkészült a barlang függőkompasszos felmérése.

Meg kell említeni, hogy miközben az oldalaknán a továbbjutáson dolgoztunk, barbár rosszakarónk a létracsúszdát behajigált kötőbökkel két ízben is tönkre zúzta, melyet első alkalommal még kijavítottunk, másodsor

már nem láttuk értelmét. A biztonságos közlekedés érdekében vaslétrát helyeztünk el a Zsófi – ág bejáratáig, mely kevésbé érzékeny a behajigálásra.

A felszíni környezetet a BNP tájrehabilitáció keretében rendezte. A barlang fölötti sziklafalat veszélytelenítették és a leomló kötömbök beszakították a nyílás fölötti kupolát, a bejárat előtt álló csörlőt pedig összetörték. A kupolát tessék–lássék kijavították. A bejáratra vasrácsot helyeztek, a kőfejtő udvart fém korláttal körbe kerítették. Az általunk rakott kőfalat továbbépítették, mellyel védőterületet jelöltek ki a fal aljában, miután elbontották a romos épületeket.

A Zsófi–ág végponti szűkületében lévő kitöltést több alkalommal bontottuk egy napos akciók keretében, de átütő eredményt nem értünk el. A bontott anyagot a járat talpba fúrt furatokba helyezett acél tüskékre pakoltuk, ami így lépcsőzetessé és könnyebben járhatóvá vált. A munkát nehezíti a barlang ezen részén szinte állandósult vízfolyás, és vízhatlan ruhában végzett munka.

Tervezett kutatások:

Méréseink szerint a bejáratú akna a –40 m-es szinten pár méteren belül bele torkollik a Zsófi–ágba. A Fő–ág végpontjától a felszínig érő szállítópályával a lentebbi szinteken levő megtelt depókat kiüríthetjük, így megnyílik a lehetőség a –60 m-en levő kitöltés elbontására, a járat esetleges bővítésére, továbbjutásra, a Szalajka-forrás vízgyűjtő rendszerébe való bejutásra.

A feltárásban részt vettek névsora:

Barabás Sándor, Orosz Imre, Tabajdi Gábor, Sas Dénes, Zátonyi Pál, Kele Mariann, Grebács Andrea, Kele Attila, Nyári Péter, Szögi Gábor, Jancsó Gyula, Mátéka László, ifj. Lukács László, Szentiványi Bence, Kószó Sándor, Sáfár Csaba, Hertendi Ervin, Kovács Gábor, Tölgyesi János, Zakkar Sándor, stb.

Budapest, 2004-03-27

Lengyel János kutatásvezető

Peskő-katlani-barlang

Kataszteri szám:5343/7

Szinoníma: Peskő-katlani-víznyelőbarlang

Peskő-katlani-zsomboly

Közigazgatási fekvés: Heves megye, Bélapátfalva

Földrajzi fekvés: Bükk – hegység, Peskő – katlan, a katlan peremének közvetlen közelében, ahol a Peskő-lápa bemetsződése indul.

A bejárat tengerszint feletti magassága: 720 (?) m.

A bejárat eredetileg beszakadás jellegű volt, kb. 2 m mély tölcsér. Északi irányban kb. 50 m-re levő szikla kiszögelés előtt fosszilis nyelő pont van. Kivehető a hozzá vezető egykori vízvezető árok. Nyugati irányban 50 m-re is van egy hasonló lefolyástalan völgy inaktív nyelő ponttal. Keletre kb. 20m-re található még egy beszakadás, melynek tölcsére 1,5 m. A környék elég bolygatott. Mészégető kemencék és szénégető boksák helyei vannak mindenütt. A Katlan északi részén, a névtelen kilátó tövében található egy 16 m és egy 2 m járat hosszúságú barlang, továbbá egy lejtőtörmelékkal eltömődött bejáratú üreg. Az előzőekkel azonos magasságban, - a Korcsmáros-rét vonalában – egy 5 m hosszú átjáró rombarlangot is leltünk.

Elvégzett kutatások:

A barlangot 1960-ban Dr. Tóth Géza, az egri Tanárképző Főiskola tanára találta meg, aki akkor még gimnazista volt. Elmondása szerint kevés bontással jutott a munkák kezdetének időpontjáig megismert végpontig. Vázlatos térképe szerint az elért mélység 28 m.

A mi figyelmünket 1984-ben szénégetők hívták fel, akik a barlang közvetlen közelében égettek akkoriban. Az első bejáráskor (Regős József és Lengyel János) egy rókacsontvázat találtunk a végpont közelében. Akkoriban nem keltette fel különösebben érdeklődésünket. 1996 év folyamán radon méréseket végeztünk az MTA Atommagkutató Intézet Radon Csoportja Dr Csige István irányításával. A mérés eredménye összefoglalva: hegyoldalból nyíló, vízszintes járattal rendelkező barlangra jellemző időbeli változást találtunk kiugróan magas értékekkel. Ez az eredmény késztetett arra, hogy kutatási engedélyt kérjünk a feltárására.

Először a végponton vizsgálódtunk „karcsú” kutató társakkal, de senkinek sem sikerült tovább jutni Ezt követően a végponti kitöltést megbontottuk, a fölötte levő hasadékba halmoztuk át az anyagot. A depó rövidesen megtelt, de annyi eredménye lett, hogy az aknában lentebb ásva újabb ablak nyílt meg a végpontra vezető hasadék irányába, amit kissé kitérítve lejjebb jutottunk. Innen már látni lehetett, hogy a jelenlegi végponti hasadék két párhuzamos légteres járatból áll. Fokozta az izgalmat, hogy denevér röpködött ki-be a végponti szűkületen túlra kutatótársnőnk Grebács Andrea hangos nemtetszése mellett (Visító-akna), mivel nem fért máshogy el, csak úgy, hogy végig mászott rajta a szűkületben, - a nyakán is.

A nyelődelta felszín felé menő kürtőjét bejárva – amit Dr. Tóth Géza is felmért egy darabig – újabb cseppköves szakaszt bontottunk ki, ami a felszín közelében humuszos, gyökeres lezáródással ér véget.

Ekkorra bebizonyosodott, hogy a feltárást csak úgy lehet folytatni, hogy a felszíntől indulva a bejárat hasadékot annyira kibontjuk, hogy szállítópályát lehessen telepíteni a depóig. Így a bontás anyagát közvetlenül a felszínre lehet juttatni. A bejáratot kettéosztó omladékot teljesen megszüntettük, ahol lehetett szálkőig kitisztítottuk, de továbbra is omlásveszélyes maradt, mivel egy több négyzetméteres átfordult kőlappal egyenlőre nem tudtuk mit kezdeni. A bejárat szakaszából került elő egy cserépedény talprésze. Bár figyelmesen vizsgáltuk a kitöltést, más darabja nem került elő. A közeli, kb. 100 m-re levő ásatással vizsgált Petényi-barlang leleteit is ismerve vaskori (?) töredékre gondolunk Regős József közlése alapján (átadtuk részére). A barlangot befoglaló mészkőszáv felett júra kori sáv húzódik

Már a bejárat első pár métertől kezdve markáns vályú van korrodálva-erodálva, ami az alsóbb részeken „V” alakú vályúban folytatódik gubbenőkkel, kis medencékkel. Nem kell túl nagy képzelőerő az áramló patakot hozzá képzelni a vízesésekkel. Az oldalfalakon természetesen áramlási kagylók láthatók. Ezekre azt követően derült fény, hogy a bejárat hasadékot teljes szelvényben kitisztítottuk. A katlanba északról lejtő júra kori felszínen több helyen kvarcit fordul elő, amire Dr. Hevesi Attila és Krauss Sándor hívta fel a figyelmünket közös terepbejárás során. A kvarcitnak az eróziós folyamatban lehetett jelentős szerepe.

A nyelődelta szép cseppköves, aeroszol borsóköves járata (Játszó-járat) nyílt meg a kb. – 10 m-es szintről Ny-i irányban, aminek a végpontja szintén a felszín közelében van. A feltételezhető eltömődött nyelő pontját azonosítani lehet a felszínen..

A bejárat omladékot helyben gyűjtött kövekkel kifalaztuk, betonba rakva. A bontott anyagot szárazon rakott kőfal mögé terítettük, ami egyben a terepet is rendezi. A szállítópálya folyamatos hosszabbítása mellett az alsó depót is elbontottuk. Lentebb haladva 1999 június folyamán levegős járat nyílt meg (Zsákos-ág), melyben 40 m-es mélységet értünk el. Az első bejárók Sáfár Csaba (Körte) kutatásirányító és Jancsó Gyula (Kuszma) voltak. A járat vízszintes jellegű, kötél nélkül mászható függőleges aknákkal összekötve. A járat irányára merőleges hasadékokban több helyen jelentős magasságokba lehet felmászni. A Zsákos-terem depója felett kb. 20 m-t lehet felmászni cseppköves szűkületekben karcsú kutatóknak, melynek végpontja is hasonló szűkület. A végponti akna kétfelé ágazik. Az egyik nyitott szűkület mögött folytatódik. Ezt kitágítva és rajta átbújva legkarcsúbb kutatóink további 10 m-rel növelték a barlang mélységét, kb. 50 m-re. Ez a járat is vízszintesbe fordul, és a felhalmozódott iszapos kitöltéstől nem lehet tovább jutni. A szűk hasadék jelleg, és a deponálási hely nagy távolsága miatt lemondunk ennek a végpontnak a bontásáról.

A másik irány agyaggal eltömődve, lefele húzódik. A kitöltés iszapos agyagát műanyag zsákokba raktuk egy cseppkő padra helyezve. A pad alá lett bontva, ami a nagy súly alatt letört. Újra kell építeni más megoldással a depót, ha itt kívánjuk folytatni a munkát.

A feltárást a főaknában folytattuk 2000 év folyamán. É-Ny irányban 6 m hosszú levegős járat nyílt meg. (Kuszma-bontás) A vége beszűkült a benne levő kitöltéstől. A kitöltést 2003-ban eltávolítottuk és ez a járat egy keresztirányú hasadékkal rácsatlakozik a Laca-bújásra. A főhasadék K-i végét mélyítettük tovább, ami kb. 32 m-es talpponti szinten beszűkült. A helyet Ervin-bontásnak nevezzük. Ezt követően a szállítópálya mögötti, felfedezés óta levegősen nyitott Visítós-aknát mélyítettük tovább. A kibontott üreg lefele bővülő akna, mely a szállítópálya végéhez egy ablakkal csatlakozik. Ezt kitágítva, a szállítási útvonalat lerövidítve tudjuk a felszínre juttatni a kitöltés anyagát. Az ablak alatt a „Pódium”-ot építettük meg. Tovább mélyítve az Ervin-bontás csatlakozik vissza egy újabb ablakkal. Még tovább mélyítve az aknát É-ről egy újabb ága csatlakozik be a nyelő deltának. 2 m magas, 0,5 m széles kitöltött folyosó a bejárat hasadék alól. Megint tovább mélyítve a Visítós-aknát az elkeskenyedő NY-i oldalában levegős, hasadék jellegű akna nyílt meg, amit „Laca-bújás”-nak nevezünk. Szabad mászással 8 m-t mehetünk lefele, ahol a járat csőszerűen ketté ágazik és 3 m után újra egyesül. A talpponton főleg kövekből álló kitöltés zárja el a tovább jutást. É-i irányban egy ablakon felfelé kúszva, a Laca-bújás aknájával párhuzamosan kb. 1,5 m² szelvényű akna indul felfelé a bontott Visítós-akna alá beboltozódott főtével. 2003 őszére az álfeneket átbontottuk. A felbújásnál szép cseppkőfolyások között egy harmadik párhuzamos akna is indul felfelé, mely egy agyagos törmelékkal kitöltött kb. 0,6 X 0,4 szelvényű vízszintesbe forduló járattal zárul. Irányából ítélve a Kuszma-bontás becsatlakozása. A feltárást a Visítós-akna mélyítésével folytattuk tovább, miután a Laca-bújással egyesült. 4 m-t mélyítve ismét kétfelé ágazik. A tágabb D-i aknát kezdtük el kibontani, amivel további 2 m-rel mélyült az akna.

A szállítópálya végénél, ahol a Kuszma-bontás kezdődik, egy új akna tárult fel 1 m²-es szelvényűvel, melyet alulról omlasztottunk felfelé a Visító-akna oldalából indulva. Bombázó-akna elnevezést adtuk neki. A hasadék, melyre a Bombázó-akna nyílik, elfele lejt, nem a Visító-akna irányába, ezért tervezzük a kibontását. Lehet, hogy a Zsákos-ágba csatlakozik.

Elkészült a barlang függőkompassos, fixpontos felmérése.

A feltárásról videó felvétel készült, mely jól mutatja a saját fejlesztésű szállítópályát, továbbá a barlang jellegét.

Tervezett kutatások:

Folytatjuk az üreg kitöltésének felszínre juttatását mintavételezés és folyamatos szemrevételezéses vizsgálat mellett. A Visítós-akna álfenekének átbontása után a Pódiumtól kiindulva szállítópályát telepítünk. Így lehetőség nyílik a végponti törmelék elbontására. A Kuszma-járat becsatlakozásának kibontása is ebből az irányból megoldhatóvá válik.

Szakértők bevonásával morfológiai és genetikai megfigyeléseket végzünk. Dokumentáljuk az észlelteket, fotó és videó felvételeket készítünk.

Budapest, 2003-12-16

Lengyel János kutatásvezető